

KOSTRA

Spørsmål

Ringerike bruker litt mindre enn andre kommuner i gjennomsnitt pr, innbygger (KOSTRA). Pleie og omsorgssektoren ligger høyere i gjennomsnitt enn andre kommuner. Hva er årsaken til dette?

Rådmannens svar

Det er flere og sammensatte årsaker til at Ringerike kommune i gjennomsnitt bruker mer på disse tjenestene enn andre kommuner.

- De fremlagte tallene er fra 2011. Etter en forventet effektivisering på mellom 26 – 31 mill i 2012 vil tallene se annerledes ut.
- Ringerike kommune har flere eldre innbyggere enn gjennomsnitt og vil dermed ha høyere kostnader enn kommuner med lavere gjennomsnittsalder.
- Folkehelseindexen i Ringerike er lav. Dette medfører økt sykkelighet og dermed høyere kostnader. Dette vises bl.a. i medfinansiering knyttet til somatisk behandling i spesialisttjenesten.
- Ringerike kommune har høyere kostnader til yngre utviklingshemmede enn andre kommuner. Vi har ikke flere utviklingshemmede innbyggere enn gjennomsnitt. Det er over flere år tildelt boliger og tjenester på et høyt nivå. Dersom tildelingspraksis endres for de som allerede har enkeltvedtak vil fylkesmannen overprøve dette. Tildelingspraksis kan dermed kun endres ved vurdering av nye brukere, og det vil ta flere år før kostnadene kan reduseres betydelig.
- Pleiefaktoren i ordinære institusjonsplasser er lav. Spesialiserte tjenester i institusjon trekker gjennomsnittlig enhetskostnad opp.

Spørsmål

Ringerike kommune bruker mer på administrasjon enn andre kommuner i gjennomsnitt pr, innbygger (KOSTRA). Hva er årsaken til dette?

Rådmannens svar

Det er flere og sammensatte årsaker til at Ringerike kommune i gjennomsnitt bruker mer på administrasjon enn andre kommuner.

- De fremlagte tallene er fra 2011. En av årsakene er at det er bokført kostnader på feil KOSTRA-funksjon, i den forstand at ressurser til tjenesteyting er ført som administrasjon. Dette forholdet er nå korrigert. Dette vil gjøre at forholdet mellom kostnader til administrasjon og tjenester blir riktigere i KOSTRA-tall for 2012.
- Hvorvidt Ringerike kommune benytter for mye ressurser på administrasjon er vanskelig å konkludere på. Det avhenger av en rekke faktorer der i blant hvilket tjenestetilbud/-omfang kommunen yter i forhold til sammenlignbare kommuner. Ringerike kommune har ikke hatt kultur for å se på helhetlige arbeidsprosesser. Erfaringsmessig er det et potensial for å ta ut positive effekter ved en slik gjennomgang. Det er påbegynt et arbeid for å gjennomgå arbeidsprosesser innenfor stab/støttefunksjoner, med forventet effekt lik 10 årsverk i mulighetsskissen.

Ringerike Boligstiftelse

Spørsmål

Ønsker å få synliggjort handlingsrommet i forhold til Ringerike Boligstiftelse.

Rådmannens svar

Kommunens leie av boliger fra Boligstiftelsen – Muligheter for kostnadsregulering/dekning

Formannskapet har bedt om en redegjørelse for hvordan man kan gripe an og sikre inndekning av de økte bevilgninger til boligformål som det er avdekket behov for og oppnå bedre budsjettbalanse. For å svare på dette er det behov for å forklare hvilke aktører som er involvert i leieforholdet, hvilke vedtekter som styret er bundet av samt litt om avtaleverket mellom Boligstiftelsen og kommunen.

1. Om de ulike aktører i leieforholdet:

Ringerike Boligstiftelse har i hele perioden fra etableringen og frem til nå drevet utleie av boliger til Ringerike kommune på ikke kommersiell basis. Kommunen har brukt den innleide boligmassen til helse- og sosialformål. Både institusjoner og utleieboliger har vært del av den innleide boligporteføljen. For de boligtyper som har vært rene utleieboliger har kommunen fremleiet på ordinære leiekontrakter. Det er mao en kjede av 3 parter i leieforholdet; Ringerike boligstiftelse – Ringerike kommune – Ordinær leietaker.

Om Boligstiftelsens organisering og formål

Boligstiftelsen har drevet virksomhet fra 1970 tallet men ble formelt opprettet 24. november 1997 av Ringerike kommune. Vedtektene fastsetter at:

- A. Formålet er å kjøpe og bygge boliger til helse- og sosialformål og leie dem ut til Ringerike kommune (kommunen er mao. eneste leietaker) som utpeker leietakere.
- B. Stiftelsen skal iht. vedtektene ikke være en forretningsdrivende boligstiftelse som opererer på det ordinære boligmarkedet.
- C. Styret består av 5 personer hvorav 4 oppnevnes av kommunen.
- D. Styrets oppgave er å sikre en forsvarlig forvaltning av stiftelsen og dens aktiva.

Det følger av dette at stiftelsen ikke har et kommersielt formål, men likevel skal sikre en forsvarlig forvaltning, noe som vil innebære å skjøtte utleien på en måte som sikrer inntekter til å ivareta nødvendig vedlikehold av boligmassen.

Kommunens bruk av boligene

Kommunen bruker den innleide boligmasse dels til institusjoner og dels til videreutleie (fremleie) til personer med helsemessige eller sosiale grunner har behov. Kommunen inngår alminnelige leiekontrakter med beboerne av slike leiligheter/boenheter. Kontraktene skal og bør sikre at leietakerne betaler en tilstrekkelig leie til at kostnadene dekkes og at leien kan reguleres i takt med økte kostnader som påløper for kommunen. Dette gjelder både selve leien og felleskostnader.

2. Om avtaleverket mellom Boligstiftelsen og kommunen

Grunnet omfanget av leieforholdet ble det i 2011 avklart at det var behov for et bedre avtaleverk mellom Boligstiftelsen og kommunen. Det ble derfor inngått flere avtaler, hvorav de de mest grunnleggende nevnes her.

- A. Samarbeidsavtale mellom Boligstiftelsen og Ringerike kommune. Avtalen skal sikre at det holdes 4 årlige møter mellom partene for utveksle opplysninger og drøfte
  - investeringsbehov og langsiktige planer ,
  - budsjettsituasjonen og budsjettplanlegging,
  - interne vedtak i hhv. stiftelsen og kommunen av betydning for samarbeidet og
  - ny lovgivning og ytre rammebetingelser som innvirker på leieforholdet.
- B. Den andre avtalen var en ordinær leieavtale for hele boligmassen.

3. Muligheter for kostnadsregulering/dekning.

Det er flere måter kommunen kan gå frem på for å redusere den kostnadsøkningen man nå står overfor og sikre bedre budsjettbalanse.

- a. Kommunen kan i samarbeidsmøtene forklare Boligstiftelsen at man i øyeblikket er i en vanskelig økonomisk situasjon om be Boligstiftelsen om inntil videre å ikke heve leien for boligmassen eller i det minste å begrense økningen. Boligstiftelsen er et selvstendig rettssubjekt og bestemmer selv om de vil etterkomme et slikt ønske eller ikke. Boligstiftelsens styre kan bare etterkomme et slikt ønske så lenge det er innenfor rammen av de føringer som vedtektene gir dem. De skal ikke være kommersielle og dermed ikke ha et avkastningskrav som kommunen til syvende og sist må betale, men skal samtidig sikre en forsvarlig forvaltning av boligmassen. Det siste er til en viss grad begrensende for styrets mulighet til å etterkomme en henstilling fra kommunen.
- b. For helhetens del nevnes at kommunen kan forsøke å styre Boligstiftelsen. Noen vil trolig peke på at kommunen utpeker styremedlemmer til stiftelsen og gjennom dette kan man styre sammensetningen og velge personer som vil etterkomme kommunens ønske om å bremse utleieprisen. Rettslig sett er dette problematisk. Et styremedlem skal være lojal mot stiftelsens vedtekter og skal ikke være kommunens forlengede arm.
- c. Kommunen kan beslutte å si opp deler av leieforholdet og gå tilbake til å satse på egne boliger. Det forutsetter at man mener å kunne drive billigere og at man har et apparat til å forvalte boligmassen.
- d. Et fjerde alternativ er at kommunen kan skyve større del av kostnaden over på leietakerne. Det alminnelige i et fremleieforhold er at man i fremleiekontrakten sikrer at man kan øke

leien i samme takt som egen leieøkning – normalt begrenset oppad til rammene i husleieloven (unntatt ved bytte av beboere). Denne muligheten for inndekning forutsetter at den enkelte fremleiekontrakt gir mulighet for dette. Videre er det et faktum at denne kostnaden bare kan videreføres for utleieboligene og ikke den del av boligmassen som kommunen ikke fremleier videre (institusjoner og andre boliger uten leietakere).

- e. Kommunen kan gå gjennom boligmassen, revurdere behovene og restrukturere boligmassen slik at vi får færre men også lokalisering av boliger slik at dette effektiviserer tjenesten i boligene. Dette ivaretas av Boligsosial handlingsplan.

4. Rådmannens vurdering

Rådmannen vurderer at de beste mulighetene Ringerike kommune har til å påvirke kostnadene hos Ringerike Boligstiftelse er gjennom:

- Å henstille til kostnadsreduksjoner i samarbeidsmøtene jfr a) over. Dette har rådmannen allerede gjort noe som har medført at Ringerike Boligstiftelse ikke innkrever reduksjonen på 2 millioner kr som de gjorde for 2012.
- Å bringe husleienivået nærmest mulig selvkost. Se d) over. Husleieloven begrenser hvilke muligheter kommunen har til å heve husleien. Unntaket er ved skifte av beboere og oppussing av boligene. Her har rådmannen allerede en rutine for heving av husleie ved oppussing og ved skifte av beboere.
- Å utarbeide en ny boligsosial handlingsplan i løpet av 2013 som foreslått i rådmannens forslag til budsjett ref e) over.

Ut over overnevnte, har Ringerike kommune lite handlingsrom til å påvirke kostnadsnivået hos Ringerike Boligstiftelse.

Grønne kommuner

Spørsmål:

Rådmannens forslag til budsjett sier lite konkret om miljø i budsjettet – den grønne regionen.

Rådmannens svar:

Budsjettdokumentet er ikke tydelig på Ringerike kommune som miljøkommune selv om dette er en viktig del av vårt arbeid og det er konkrete tiltak som bygger opp under Ringerike som grønn region. I Ringerike kommune som organisasjon, er vedtatt energi- og klimaplan førende for all saksbehandling og tiltak.

Rådmannen viser også til interpellasjonen fra Hans-Petter Aasen (Sp) som ble besvart av ordfører i kommunestyrets møte 27.09.2012 hvor ordfører peker på at anvendelse av tre bidrar til at Ringerike reelt fremstår som en grønn region.

Basert på overnevnte, kunne følgende avsnitt vært tatt inn i rådmannens forslag til budsjett:

Ringerike som grønn region

Ringerike skal være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybare energikilder og reduksjon av klimagassutslipp. Ringerike er i tillegg et betydelig skogdistrikt i Norge og skal aktivt bidra til å ivareta mulighetene som skogbruket representerer. Ringerike vil med utgangspunkt i Viken Skog og Treklyngen være et arnested for moderne og fremtidsrettet foredling basert på tre og avansert teknologi. Det er viktig at Ringerike kommune går foran med et godt eksempel når det gjelder bruk av tre:

- Rådmannen skal utrede og legge frem en prinsippsak for politisk behandling når det gjelder anvendelse av tre i kommunale bygg i løpet av høsten 2012.*
- Rådmannen skal ta initiativ ovenfor private utbyggere hva gjelder oppfordring om å bruke tre. Det vil bli avholdt et seminar om temaet vinteren 2013.*

Nedenfor følger en kort status mhp vedtatt energi- og klimaplan.

Hovedmål, delmål og tidsperspektiv.

Utfordringer	Hovedmål	Delmål og tidsperspektiv
Øke bruken av fornybar energi ved å fase ut oljefyring og direkte elektrisk oppvarming	Det skal stimuleres til økt bruk av alternative energikilder (spesielt bioenergi) og energibærere i Ringerike generelt. Oljefyring skal fases ut	Ny fornybar energi skal utgjøre 20 prosent av det stasjonære energiforbruket innen 2015 og 40 prosent innen 2020.
Ta klimahensyn ved arealplanlegging for å minimere transportbehov og legge til rette	Klimautslipp fra transport skal reduseres gjennom satsning på kollektivtrafikk, sykling og fokus	

for fornybar energiforsyning.	på utslipp fra kjøretøyer.	
Utnytte rollen som pådriver og forbilde for å motivere Ringerikes innbyggere til egne klimatiltak.	Kommunen skal utnytte sin rolle som pådriver og kunnskapsformidler for å bidra til økt kunnskap om energi og klima i Ringerike.	Det stasjonære energiforbruket skal reduseres med 10 prosent innen 2020, med 2006 som basisår.
Få bedre oversikt over energibruk i kommunale bygg og gjennomføre systematisk energioppfølging og tiltak for energiøkonomisering Ha klimahensyn som vurderingskriterie i all kommunal drift og innkjøp.	Kommunale bygg og anlegg i Ringerike skal være mest mulig klimavennlige. Dette innebærer blant annet satsning på både effektiv energibruk og nye fornybare energikilder.	Kommunens egen virksomhet skal være et forbilde på miljøvennlig energibruk. Innen 2020 skal kommunens egen virksomhet være klimanøytral på energibruk.

2012, Hva har vi oppnådd? Og videre arbeid:

Regnmakerne:

Det jobbes aktivt med å få alle skolene i Ringerike til å bli «regnmakere». Det er et opplegg skolene kan følge for å bli mer bevisste rundt klima og energispørsmål. *Regnmakerne er opptatt av at vi ikke skal ta sjanser med jorda vår. De fleste voksne vet at det påvirker klimaet hvis de bruker mye energi. Likevel gjør de altfor lite for å spare energi. Barn må få kunnskap og verktøy de trenger for å påvirke de voksne til å spare strøm, og til å bruke renere energi. Enova Regnmakerne vil sørge for at barna får det verktøyet de trenger for å skape forandring.*

Hvis du vil gjøre noe for at jorda vår skal bli et bedre sted å være, er du en ekte Regnmaker! Vi må bli flinkere til å passe på jorda vår. Bli med Regnmakerne og hjelp oss med å gjøre jorda frisk. Finn ut hva du og familien kan gjøre for å spare energi. Da er du en ekte Regnmaker! Ett av målene i energi og klimaplanen er at kommunen skal være pådriver og kunnskapsformidler ved blant annet å sikre at barnehager og skoler tar temaet energi og klima inn i undervisningen. Det vil også bli søkt Enova om støtte til å kjøpe en tilhenger med utstyr til «regnmakerne»

Earth Hour konkurranse:

Konkurransen mellom landets kommuner var ny av året, og det var innbyggerne i Ringerike kommune som sparte mest strøm i løpet av timen. Det vil si seier med 4,8 % reduksjon i strømmen under Earth Hour.

ENØK-tiltak innen eiendom:

Beregnete reduksjoner i CO₂-utslipp, basert på SINTEF Byggforsk STF50 F05117 (0,348 kg/kwh):

- Austjord – 488 tonn/år (574 pr nå)
- Hallingby – 183+44 + 10tonn/år (216+52+12 pr nå)
- Tyristrand – 186 tonn/år (219 pr nå)
- Sokna – 118 tonn/år (139 pr nå)

Samlet beregnet reduksjon 1029 tonn/år. Totale utslipp Ringerike iht energi og klimaplan for 2008 var 153960 tonn co₂ ekvivalenter.

Hønefoss fjernvarme har konsesjon for Hønefoss by:

Ringerike kommune har koblet til/ er i ferd med å koble til; Rådhuset, Hønefoss skole, Hønefoss omsorgssenter, Ullerål skole, Hov ungdomsskole, Hønefoss barnehage, Hvelven omsorgssenter, Sokna omsorgssenter blir tilknyttet energisentral. Nye bygg er tilknytningspliktig. I tillegg kommer bygninger eid av Ringerike Boligstiftelse; Krokenveien

Prosjekt 131, ENØK, skal gå til større bygningsmessige ENØK-tiltak, så som utskiftning/ombygging av gamle ventilasjonsaggregat uten varmegjenvinning og behovsstyring (blant annet Sokna skole, Sokna skoles gymsal, Hønefoss skoles gymsal, Ullerål skoles gymsal, Hov ungdomsskole?), tilleggisolering, sensorstyring på belysning, sentral driftsstyring med mer. Dette er tiltak som etter kommunal regnskapsstandard nr 4 er definert som investeringskostnader og er etter NS 3454 - Livssyklus-kostnader definert som Utviklingskostnader.

Tiltak gjennomføres etter at vi har kartlagt hvor nedbetalingstiden er kortest/gevinsten størst. Vi vet allerede nå at enkelte tiltak vil være inntjent i løpet av få år (3-5 år).

Investeringene har til hensikt å redusere kommunens driftsutgifter knyttet til energi

Avfall

På noen kommunale bygninger er det et prosjekt på gang med å innføre sortering av søppel og kjøpe inn utstyr til dette.

Grønne midler

Det er satt av kr 313 295 til og nå mål og tiltak i energi og klimaplanen. Kommunens bidrag til regnmakerne og avfallsprosjektet vil blant annet brukes av denne potten.

Informasjon

For å kunne øke kunnskapen om energi og klima hos Ringerikes befolkning, vil det bli publisert informasjon om temaet på kommunens internettsider.

Skogbruket

- Opprettholde og aller helst øke CO₂ - bindingen i skogen.
- God skjøtsel: -Sunn og vital skog med god tilvekst
- Godt skogsbilveinett for å komme til ressursene, få dem ut og dermed utnytte dem best mulig.
- Øke kunnskapen hos skogeierne.

Andre spørsmål

Investeringsoversikten (side 57-59 i rådmannens forslag til budsjett)

Spørsmål:

Er oversikten over investeringer riktig? Mener å huske at det ble gjort en tilleggsbevilgning til Pottemakerbakken?

Rådmannens svar:

Det er riktig at det ble gjort en tilleggsbevilgning av formannskapet til Pottemakerbakken – og arbeidene er allerede i gang. Men rent formelt, er det kommunestyret som må vedta slik omdisponering. Saken kommer derfor opp igjen til kommunestyret.

Parkeringsformål

Spørsmål:

Kommunens parkeringsarealer reduseres når det bygges på Brutorget. Kan kommunens parkeringsbetjener utføre andre kommunale oppgaver? Påta seg oppdrag for private som leier ut parkeringsplasser? Eventuelt overføre virksomheten til privat firma?

Rådmannens svar:

Mandatet for gjennomgangen som skal foretas av tekniske områder høsten 2012 er nå oppdatert med overnevnte.

Spørsmål:

Notat ang. spørsmål fra Formannskapet om kostnader ved å ta i bruk Norderhovhjemmet til kontorer. Hva er markedsverdien ved salg?

Rådmannens svar:

Fraflytting av Storgata 11 – 15 medfører engangskostnader i 2013 og kostnader knyttet til leie av lokaler på Follum og beholde lokaliteter i Storgata til bl.a. Kirkelig fellesråd. I arbeidet med rådmannens forslag til budsjett, var det tatt utgangspunkt i en enkel oppussing på Norderhovhjemmet slik at tallgrunnlaget ved utflytting fra Storgata 11/13 var omtrent slik (leie og felleskostnader utgjør 5,5 Mill kr årlig i Storgata).

Hensikten med forslaget var ikke utelukkende knyttet til arealdisponering. En samlokalisering av helse og omsorgstjenestene vil også kunne effektivisere driften av hjemmetjenestene ved en samlokalisering av flere enheter. Effektiviseringen er knyttet til bl.a administrasjon og transportkostnader.

Alle tall i millioner kr	2013	2014 og senere
Leie Storgata 11/13 i halvt år	2,75	0
Leie Storgata 11/13 (Kirkeverge mv) og Follum (deler av miljø og areal) fra 1/7-2013	1,0	2,0
Oppussing / flytting	1,25	0
Sum kostnader	5,0	2,0
Forventet innsparing (kostnad fratrukket dagens leie)	0,5	3,5

Oppussingen skulle håndtere overflatebehandling og kabling. Norderhovhjemmet har imidlertid flere vedlikeholds- og oppgraderingsbehov i den gamle bygningsdelen som beløper seg til ca 5 millioner kroner. Rådmannen vurderte at en stor del av disse tiltakene ikke var nødvendig for å ta bygget i bruk midlertidig som kontorer.

Rådmannen har imidlertid i ettertid fått signaler fra Arbeidstilsynet samt krav i byggeforskriften som tyder på at flere av tiltakene over må ivaretas for at bygget skal kunne godkjennes som midlertidige kontorer. I tillegg har Storgaten 11-13 AS i epost 24/10-2012 signalisert at dersom kommunen ønsker å forlenge eksisterende leiekontrakt til 1/7 2013, kan dette gjøres til en gjengs pris pr. m2 (5198,6 m2) på kr. 250,- m2/mnd. Hertil kommer felleskostnader. Dette utgjør ca. 7,8 millioner kr ekskl. felleskostnader (ca 1 million kr). Storgaten 11-13 AS tilbyr samtidig en fornyelse av eksisterende leiekontrakt for 5 nye år på samme betingelser som nåværende leiekontrakt.

Overnevnte er justerte opplysninger som stiller saken i et helt nytt lys og rådmannen vil komme tilbake med egen sak knyttet til å flytte virksomhet ut fra Storgata 11/13.

2 politiske saker som bør hensyntas:

Arkivsaksnr.: 11/1375-5

ETABLERING AV NYE OMSORGSBOLIGER - BEHOV OG PRIORITERINGER:

Vedtak i Kommunestyret sak 91/11

- **Ringerike kommune prioriterer prosjektet i Heradsbygda (gamle Norderhovhjemmet). Nybygg/ombygging skal prioritere brukergruppen demente og eldre psykisk utviklingshemmede. Rådmannen sørger for en optimal utnyttelsesgrad av eiendommen.**
- Spørsmål vedrørende prosjekter på Tyribo og Hallingby tas opp igjen ved budsjettbehandlingen 2012.

Arkivsaksnr.: 12/2256-4, sak 131/12

TOMT TIL NYTT SYKEHJEM

Vedtak i Formannskapet:

Saken utsettes for nærmere utredning.

Rådmannen merket seg at saken ønskes utredet i en vid sammenheng der eksisterende bygningsmasse vurderes som en del av saken. Nærhet til sykehuset er et annet moment som skal vurderes.

Hans-Petter Aasen's forslag som følger saken:

Norderhovhjemmet utredes på lik linje med de to andre alternativene.

Protokolltilførsel fra Anne-Marit Lillestø (V) i HOV's møte som følger saken:

Venstre ønsker at Norderhovhjemmet fortsatt skal følge saken, og utredes på lik linje med Trygstad og Tandbergmoen.

Markedsverdien:

Det er tidligere blitt vurdert å rive den eldste delen av bygningen, dette pga bygningskvalitet som sykehjem. Slik at det er lite sannsynlig å selge eiendommen som institusjon.

Uansett utnyttelse av eiendommen, vil omkostninger ved å rive den eldste delen være betydelig.

Eiendomsmegler mener at et reelt alternativ for å utnytte eiendommen vil være å rive eksisterende bygningsmasse og selge tomte for utnyttelse til terrasseleiligheter.

Hensyntatt riveomkostninger og reguleringsendringer, er antatt markedsverdi på tomte i størrelsesorden 4 – 6 mill kr.

Fremdrift:

Grunnet kostnader knyttet til oppussing/tilrettelegging v Norderhovhjemmet og Hønefoss sykehjem kan utflytting av Storgata tidligst skje juni 2013.

Oversikt over tiltak fra mulighetsskisse inn i «rammetabeller»

Spørsmål:

Tiltak fra mulighetsskissen bør komme bedre frem i selve grunnlagsdokumentet for budsjettet. Det er ønskelig at tabellene i grunnlagsdokumentet bearbejdes slik at vi ser tiltakene nevnt der.

Rådmannens svar:

Det er viktig at foreslåtte tiltak kommer godt frem i budsjettdokumentet for at dette skal kunne fungere som et styringsverktøy i planperioden. Tabellene vil se slik ut når vi tar med tiltak fra mulighetsskissen og spesifiserer disse på hvert driftsområde:

Driftsrammer

Område 0, folkevalgte styringsorganer:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	6 277	6 436	6 436	6 436
Lønnskompensasjon	22	0	0	0
Rammeendring	137	0	0	0
Netto driftsramme	6 436	6 436	6 436	6 436

Tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye/ endrede behov 2013				
Vurdert justering av ramme	137			
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Sum rammeendring	137	0	0	0

Område 1, Rådmann og strategiske tiltak:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	12 295	15 862	15 862	15 862
Lønnskompensasjon	531	0	0	
Rammeendring	3 036	0	0	0
Netto driftsramme	15 862	15 862	15 862	15 862

Tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye/ endrede behov 2013				
Kommunalsjef	900			
Samfunnsutvikler	760			
Overføring av ansatt fra Helse	840			
Vurdert justering av ramme	636			
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Andre justeringer/ tiltak				
Vannforvaltningsforskriften og Ringerikes deltakelse i vannområdene Tyrifjorden, Valdres og Indre Oslofjord Vest. Kr 100 000,- årlig i 2011-13	-100			
Sum rammeendring	3 036	0	0	0

Område 2, Støtteenheter- administrative:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	64 835	70 280	69 900	69 900
Lønnskompensasjon	1 844	0	0	
Rammeendring	3 601	-380	0	0
Netto driftsramme	70 280	69 900	69 900	69 900

Tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye/ endrede behov 2013				
IT avd: "BedreStyring" (Kommuneforlaget)	200			
IT avd: "MerCell" innkjøpsverktøy	200			
Flytting av merkantilt personell fra helse	1 950			
Årsverk til rammeområde 4	-533			
Vurdert justering av ramme	3 854	1 000		
Tiltak fra mulighetsskisse				
Nedbemannning 7 årsverk	-3 170	-380		
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Andre justeringer/ tiltak				
Redusert kompetanseutvikling		100		
Valg 2013	1 100	-1 100		
Sum rammeendring	3 601	-380	0	0

Område 3, Oppvekst og kultur:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	410 667	445 691	445 531	445 531
Lønnskompensasjon	12 858	0	0	
Rammeendring	22 166	-160	0	0
Netto driftsramme	445 691	445 531	445 531	445 531

Tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye/ endrede behov 2013				
Intermkjøp fra Eiendomsforvaltningen	-350			
Byrdefull ressurs	1 200			
Heggen barnehage drift	1 847			
Økning av tilskudd til ikke- kommunale barnehager	12 600			
Økning utgifter til barn med spesielle behov i barnehage	1 200			
Årsverk fra rammeområde 2	533			
Ny giv/valgag/kulturskoletime	500	700		
Økning med 4 klasser pga. klassedelinger	2 000			
Vurdert justering av ramme	4 636	-860		
Tiltak fra mulighetsskisse				
Reduksjon ressurser til spesialundervisning i skolen	-1 700			
Reduksjon årsverk voksenopplæring/ læringscenteret for voksne	-300			
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Sum rammeendring	22 166	-160	0	0

Område 4, Helse, omsorg og velferd:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	618 891	638 354	634 508	634 508
Lønnskompensasjon	19 445	0	0	0
Rammeendring	18	-3 846	0	0
Netto driftsramme	638 354	634 508	634 508	634 508

Vedtatte tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye/ endrede behov 2013				
Internkjøp fra Eiendomsforvaltningen	-205			
Opphevelse av husleie Krikseneteret	-1 562			
Økning i satser lørdag-/ søndagstillegg fra kr 35 til kr 50	5 675			
Flytting av merkantile stillinger til 220201	-1 950			
Ikke internfakturering på vask	-299			
Ikke internfakturering hjelpemiddellageret	-1 458			
Økning medfinansiering samhandlingsreformen	849			
Overføring av person til rådmann og stab	-860			
SLT- koordinator tilbake fra permisjon	295			
Vurdert justering av ramme	9 783			
Tiltak fra mulighetskisse				
Endre tildelingspraksis tjenester (TTF) og avlastning	-4 300			
Effektivisering praktisk bistand	-2 000	-2 000		
Alternativ drift lavterskeltilbud psykisk helse (Regnbuen og Fontenehuset)	-500	-500		
Forbedring i prosesser for psykisk helse og rus	-300	-300		
Legge ned ungdomskontakten	-1 200	-496		
Redusere bemanningsnorm i helsetjenestene	-450	-450		
Legge ned SLT- koordinator	-600			
TTF - Generelt kutt i årsverk	-1 500			
Si opp avtaler om "Inn på tunet"/ "Grønn omsorg"	-500	-100		
Samhandlingsreformen - Endret utnyttelse av Austjord for utskrivningsklare pasienter	-1 500			
Alternative måter å levere lavterskeltilbud til eldre - dagopphold/ aktivitetstilbud	-350			
NAV - aktiv kommune. Reduksjon sosialhjelp.	-350			
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Ikke gjennomførte tiltak 2012				
Samlokalisering i hjemmetjenesten og kutt til bilutgifter	1 000			
Dagsenter Heradsbygda flyttes til Austjord	1 500			
Effektivisering transporttjenesten	800			
Sum rammeendring	18	-3 846	0	0

Område 5, Tekniske områder:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	126 409	146 487	142 737	145 487
Lønnskompensasjon	4 668	0	0	
Rammeendring	15 410	-3 750	2 750	0
Netto driftsramme	146 487	142 737	145 487	145 487

Tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye/ endrede behov 2013				
Eiendomstjensten: Internsalg til Oppvekst	350			
Eiendomstjensten: Internsalg til Plo	205			
Eiendomstjensten: Økte kostnader Boligstiftelsen (inkl 2.671.000 i mva)	13 354			
Eiendomstjensten: tapt husleie Krieseenteret	1 562			
Brann: Varabrannsjef tilbake fra permisjon	520			
Brann: Økt tilskudd til UIA	45			
Brann: Utkjøp av leasingbiler (forutsetter invest.tiltak 2013)	-120			
Brann: Økte kostnader til leasing skogbrannbil (forutsetter invest.tiltak 2014)	60			
Brann: Etablering av nødnett	80	-80		
Brann: Driftsutg nødnett	100	300		
Brann: Ikke gjennomførbare tiltak fra 2012 (Deltidsreform, inntekt 110-sentral og utleie m)	190			
Brann: Justering driftstilskudd Vestviken 110 IKS	40			
Ikke internfakturering vask til helse	299			
Flytting til lokaler på Follum	2 950			
Økning i satser lørdag-/ søndagstillegg fra kr 35 til kr 50	315			
Ikke internfakturering hjelpemiddellageret	1 458			
Ikke internfakturering til område 7 (mva korr)	125			
Bortfall av parkeringsinntekter Brutorget	800			
Vurdert justering av ramme	1 577	-3 125		
Tiltak fra mulighetsskisse				
Ta i bruk Norderhovhjemmet som kontorlokaler - oppsigelse av leieforhold Storgt.	-500	-3 000		
Gjennomgang av tekniske tjenester - bemanningsreduksjoner	-3 000			
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Andre justeringer/ tiltak				
EF: Tak Hønefoss skole	-5 000			
BRR: Deltidsreform, kompetanseheving		-720		
Driftskostnader flerbrukshall		2 300	2 200	
Driftskostnader flerbrukshall, momskompensasjon		575	550	
Sum rammeendring	15 410	-3 750	2 750	0

Område 7, Avsetninger, overføringer:

	2013	2014	2015	2016
Grunnlag for budsjett	50 542	53 145	53 145	53 145
Lønnskompensasjon	-176			
Rammeendring	2 779	0	0	0
Netto driftsramme	53 145	53 145	53 145	53 145

Tiltak i planperioden

	2013	2014	2015	2016
Nye / endrede behov 2013				
Reguleringspremie	0			
Ikke internfakturering til beredskapsavdelingen (teknisk omr, mva korr)	-125			
Vurdert justering av ramme	2 904			
Nye tiltak etter behandling i FS				
Nye tiltak etter behandling i KS				
Sum rammeendring	2 779	0	0	0

På de fleste rammeområdene ligger linjen «vurdert justering av ramme» under nye/ endrede behov 2013. Dette er justeringer som rådmannen har vurdert som nødvendige etter at behov er summert opp i budsjettssystemet Arena. Endring i behov kan skyldes lønnsendringer utover normal lønnsvekst

(f.eks ved nytilsetting eller økt kompetanse), tiltak fra 2012 som ikke har fått tenkt økonomisk effekt inn i 2013, «feil»-budsjetteringer i 2012 og andre justeringer som ikke lett kan synliggjøres som økning eller reduksjon i behov.

*Forslag til ytterligere effektiviseringstiltak- budsjett 2013-
handlingsprogram 2013-2016*

Dato: 28.10.2012

2013-2016

Rammeområde: 1 Rådmannen og strategiske tiltak og fellestjenester og støtte enheter

Tiltak	Beskrivelse, vurdering og konsekvenser	Økonomisk beregning	Status/ tidshorisont
3 årsverk i tillegg til de 7 som allerede er foreslått på dette området	Kan bli vanskelig å få årseffekt. Fører til mindre utredning / lederstøtte	1,2 mill. kroner i 2013. ca. 2 millioner fra 2014	Virkning fra 01.06

Rammeområde: 3 Oppvekst og kultur

Tiltak	Beskrivelse, vurdering og konsekvenser	Økonomisk beregning	Status/ tidshorisont
Videreutdanning 12-13	Utgifter våren 2013 reduseres etter noen endringer i rammebetingelsene som ikke var kjente når budsjettgrunnlaget ble utarbeidet.	Årseffekt 250.000	
Kulturskolen. økt egenbetaling.	Egenbetaling økes med 3,5 % Søskenmoderasjon reduseres til 30% for barn nr 2, samme praksis som i barnehage og SFO Forutsetning for inntektsøkning er at elevtallet opprettholdes. Prisen på tilbudet øker, det kan ekskludere noen fra å delta.	Årseffekt 100.000	
Nedleggelse av bibliotekfilialer på Sokna og Nes.	Filialene drives i dag som kombinasjonsbibliotek for skole og folkebibliotek. Bortfall vil føre til redusert tilbud både i bygdene og på skolene. Kan bli vanskelig å få full årseffekt i 2013.	Årseffekt ca 300.000	
Videreutdanning lærere kuttes ut skoleåret 2013-14	5-6 lærere tar årlig videreutdanning med lønnet permisjon. Kommunen dekker 25 % av utgiftene. Resten er statsstøtte og egeninnsats. Konsekvenser av kutt: Manglende kompetanseutvikling som i siste ledd er viktig for elevenes læring.	Årseffekt ca 300.000	
Læringscenter for voksne	Redusert driftsbudsjett på læringscenteret for voksne. Konsekvenser kan bli mindre midler til innkjøp av læremidler og it-utstyr. Dette er et mulig alternativ til reduksjon i stilling.	150.000	

Rammeområde: 4 Helse og omsorg

Tiltak	Beskrivelse, vurdering og konsekvenser	Økonomisk beregning	Status/ tidshorizont
Helse og velferd: Barne- og ungdomsleder har sagt opp stillingen. Stillingen nedbemannes.	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgavene knyttet til ungdomsklubber og aktiv sommer/høst/vinter overføres i hhv SLT koordinator og til oppvekst (kultur). • Oppgaver knyttet til utstyrssentral og likemannskort overføres folkehelsekoordinator. Oppgavene kan fremdeles utføres, men i redusert omfang og innenfor andre, eksisterende stillinger.	Kr. 0.6 millioner	Helårseffekt
Ledig vikariat som psykolog for barn og unge holdes vakant.	Dette betyr at kommunen kun har en stilling som psykolog knyttet til barn og unge, og det medfører redusert volum og kvalitet på denne tjenesten til barn og unge.	Kr 0.6 millioner	Helårseffekt

Rammeområde: 5 Teknisk

Tiltak	Beskrivelse, vurdering og konsekvenser	Økonomisk beregning	Status/ tidshorizont
Gjennomgang av hele teknisk sektor med tanke på effektivisering- kravet økes fra 3 millioner som ligger inne i rådmannens beslutningsgrunnlag til 4 millioner.	I tillegg til redusert kvalitet og volum gjennom ytterligere nedbemanning på de berørte tjenester, kan det være vanskelig å oppnå helårseffekt.	Kr. 1 million	
Vei, Park, Idrett: Redusert oppvarming av fotballbane på AKA-arena	Forslaget innebærer redusert oppvarming av fotballbane på AKA-arena i vintermånedene. Det vil kunne gi dårligere kvalitet på bane under trening desember, januar og februar. Redusert oppvarming kan også medføre mulighet for at banen må stenges i perioder med streng kulde/mye snø. Oppvarming av banen hele vinteren er kostbart og gir ingen gevinst i form av leieinntekter.	Kr. 750.000	